

Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України 13.10.2022 № 424,
zareєстрованим в Міністерстві юстиції України 16.11.2022 за № 1416/38752

СТАН ТЕРИТОРІЇ ОСКІЛЬСЬКОГО ВОДОСХОВИЩА В РЕЗУЛЬТАТІ ВОЄННИХ ДІЙ

ТЯГНО Ю. В., ДРОЗД О. М.

Харківський національний університет міського господарства

імені О. М. Бекетова

Yuliya.Tyagno@kname.edu.ua

Руйнування греблі Оскільського водосховища, яке живило водою міста Донбасу, стало однією з найбільших екологічних проблем цієї війни. Мільйони кубометрів води вивільнилися з берегів, оголивши тисячі гектарів замуленого дна.

Велике руслове водосховище на річці Оскіл, що існувало в Харківській області у 1957–2022 роках, мало об'єм 474,3 млн м³, площу 122,6 км², довжину 84,6 км, середню ширину 1,6 км за максимальної ширини 4,0 км. Водосховище знаходилося в Куп'янському районі Харківської області. Гребля водосховища довжиною 1025 м знаходилася у с. Оскіл. На водосховищі працювала Оскільська ГЕС. Воно забезпечувало Донецьку область прісною водою, виконувало рекреаційні функції.

В процесі військових дій у квітні 2022 окупантом було частково підірвано греблю водосховища. Площа, яку займало водосховище у 2021 році складала 93,6 км², а наразі вона становить 46,48 км². Дослідження супутникових знімків території за період з 2021 по 2023 рік показує, що 2021 року водосховище повністю функціонує, наповненість та водне дзеркало без істотних змін порівняно зі знімками попередніх років, екосистеми берегової лінії збережені, чітко видно прибережну зону. Після часткового підриву греблі спостерігається зменшення рівня води, об'єму та площі водного дзеркала. У перші тижні спостерігалось підвищення рівня підґрунтових вод у західній частині водосховища, підтоплення селищ нижче греблі, підняття рівня води у Сіверському Дінці. Зафіксовано зменшення площ та часткова загибель природних екосистем, представників флори і фауни. Берегова рослинність втратила усталений гідрологічний режим, що загрожує її подальшому

існуванню. Втрачаються осередки цінного біорізноманіття. Мілководдя були місцями оселищ і гніздування численних видів птахів, в тому числі рідкісних. Оголошено близько 9000 гектарів замуленого дна, що посилює ризики проявів ерозії. Аналіз знімків 2023 року показує, що відновлюються старі течії річки, зберігається рельєф, з'являються луки.

Попри втрати й наявні проблеми, рішення щодо подальшої долі водосховища не прийняте. Представники комунальних служб наполягають на терміновій відбудові пошкодженої греблі. Проте це потребує значних капіталовкладень і людських ресурсів. Насосні агрегати на каналі Сіверський Донець – Донбас за час роботи водосховища досягли граничного терміну експлуатації та потребують модернізації для відновлення потужності і водозабезпечення окупованих територій.

Разом з тим, екологи не підтримують відновлення греблі за старим проектом. У світі дедалі більшої популярності набуває рух із повернення річок у їхні природні русла. Тож історія лівої притоки Сіверського Донця могла б започаткувати цю практику і в Україні. Фахівці поки що не впевнені в результаті подібного експерименту. Однак, природні ландшафти заплави збереглися під водами вже колишнього водосховища й добре видні на супутникових знімках.

ОЦІНКА НАНЕСЕНОЇ ШКОДИ ПЗФ УКРАЇНИ ПІСЛЯ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

ТИМОЩУК Л. І.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
liliatimoschuk20@gmail.com

Природа України стала жертвою російської агресії, природні екосистеми значною мірою страждають через постійне збільшення кількості боєприпасів, ракет та снарядів, що не розірвалися, пошкодження територій внаслідок вибухів, пожеж, військового транспорту. Вплив війни на навколишнє природне середовище в будь-якому випадку є негативним. Наслідками збройного конфлікту на території України, окрім власне людських втрат, є значна шкода природним ресурсам та екосистемам. Екологічна ситуація, що склалася на